

— Боже мой, — изпъшка той, обръщайки се къмъ Единствения, Който можеше да чуе сега предсмъртнитѣ му стонове и молби, — Боже мой, какво направихъ азъ приживе? Азъ не създадохъ нищо велико и мощно — нито великолепенъ паметникъ, ни болница, ни училище, които, издигайки се по многолюднитѣ площади и улици, биха славили Тебе и любовта къмъ хората, която Ти вложи въ моето сърдце. Азъ не бѣхъ нито лѣкарь, нито учителъ, нито строителъ, не съмъ управлявалъ ни кораби, нито възпламенявалъ многолюдни събрания. Азъ измисляхъ приказки и разкази, пѣхъ пѣсни, описвахъ живота, пълненъ съ несвършенства и страдания, и го оплаквахъ. Ето тамъ, на поличката, написанитѣ отъ мене книги. И колко сж малко! Тѣ не биха напълнили даже една просешка торба. Цѣлата ми любовъ, всичко, което пълнѣше и горѣше сърдцето ми, азъ вложихъ въ тѣзи малки книги. Азъ затворихъ душата и сърдцето си въ тѣхната тѣсна клетка. И тамъ, въ тази тѣсна клетка, въ тѣзи прашни страници, е цѣлиятъ мой животъ.

Задъханъ, писателтъ млъкна. Сѣнкитѣ по стенитѣ и по тона заиграха съ нова сила, сякашъ се зарадваха, че иде краятъ.

— И това е всичко, всичко, — отново застана той. — Само съ това, само съ тая любовъ, погребана въ тъмницата на моитѣ книги, азъ мога да прославя името Ти . . . Но каква смисълъ има въ тази любовъ? Какво хубаво е създала тя? Какво е тя принесла на свѣта? Кой ѝ се е откликналъ? Кой е чулъ мене и моето любяще сърдце?

И спомни си писателтъ своитѣ несрети, своитѣ неуспѣхи, своята неизвестностъ въ литературния свѣтъ и царуващото около името му мълчание. Тѣзи, които го знаяха, казваха съ съжаление: „Несретникъ“. Други говорѣха: „Не на време се яви той на Божия свѣтъ съ своята любовъ. На свѣта е нужна сега ненавистъ, а не любовъ, дяволъ, а не Богъ“. Кой е челъ неговитѣ произведения, чие сърдце се е откликнало на тѣхъ, кому бѣха тѣ отъ малко-малко мили и скъпи — това писателтъ никога не бѣ узналъ. Хулители той бѣ сръщалъ често, но читатели и единомишленици — никога. Той бѣ увѣренъ сега, че такива не сж дори и сжществували.

— Напусто изтекълъ животъ, — простена той въ предсмъртна мжка. — Трѣбваше другояче да живѣя, другояче да любя, другояче да работя. Безцелно и безплодно живѣхъ азъ, и нѣма за мене спасение, нѣма оправдание за моята суетна и безполезна работа въ живота. Самотенъ умирамъ азъ, и не ще има за мене ни утеха, ни покой, ни радостъ!